

Kronika zdrowia rodziny

badania profilaktyczne
szczepienia
ważne wizyty
pobyty w szpitalu

NFZ

Narodowy Fundusz Zdrowia
Zachodniopomorski Oddział Wojewódzki w Szczecinie

Zanim pójdziesz do lekarza

- **Sprawdź swój dowód ubezpieczenia.**
Zabieraj go na każdą wizytę, także wtedy, gdy idziesz do lekarza z dzieckiem...
- **Co Ci dolega?**
Zanim pójdziesz do lekarza, postaraj się opisać swoje dolegliwości: czy występuje gorączka, ból gardła, katar, kaszel, osłabienie, nadmierna potliwość, ból oczu, duszności, wymioty, biegunka.
- **Przejrzyj domową apteczkę.**
Jeśli podejrzewasz przeziębienie, infekcję wirusową czy anginę, sprawdź, domową apteczkę; ile leków zostało z poprzedniej kuracji, czy lekarstwa nie są przeterminowane.
- **Pamiętaj o lekach od innych lekarzy.**
Informuj lekarza rodzinnego, jakie leki zapisują Ci inni lekarze: zabierz ze sobą opakowania lub kartę z zaleconym dawkowaniem. Łączenie niektórych leków może być szkodliwe, a nawet niebezpieczne dla zdrowia, dlatego powinno się odbywać pod kontrolą lekarza.
- **Skompletuj wyniki.**
Na wizytę zabieraj ze sobą wyniki badań, konsultacji, karty wypisu ze szpitala. Na wizyty z dzieckiem zabieraj Książeczkę Zdrowia Dziecka.
- **Nie lekceważ bólu.**
Jeśli stale coś Cię boli, powiedz o tym lekarzowi. Należy się dowiedzieć, dlaczego coś boli, a następnie porozmawiać z lekarzem o tym, co można zrobić, by usunąć przyczynę bólu.
- **Pytaj rodzinę o jej choroby.**
Szczególnie ważne są takie choroby jak cukrzyca, nadciśnienie, zaburzenia cholesterolu, zawały, udary, choroby nowotworowe.
- **Nie zajmuj lekarzowi więcej czasu, niż potrzeba.**
Pamiętaj, że czekają na niego inni chorzy.

Załącz zeszyt wizyt u lekarza, a także teczkę na dokumentację medyczną. Wpisuj do zeszytu daty wizyt i zapisane leki. W tezcze trzymaj wyniki badań, wypisy ze szpitala. Kompletowanie dokumentacji medycznej może się okazać bardzo przydatne

- **Jeśli wymienisz lek na tańszy, poinformuj o tym lekarza.**
Przynieś opakowanie na następną wizytę do lekarza.
- **Nie nadużywaj leków kupowanych bez recepty.**
Nadmiar leków przeciwbólowych może doprowadzić do poważnych chorób nerek, wątroby i żołądka.
- **Korzystaj z badań profilaktycznych.**
Jeśli rezygnujesz z badania, powiadom o tym lekarza.
- **Porozmawiaj o szczepieniach.**
Niektórym chorobom można zapobiec lub złagodzić ich skutki.
- **Obserwuj siebie.**
Jeśli wykonujesz w domu obserwacje swojego zdrowia, np. mierzysz ciśnienie tętnicze – zapisuj daty, godziny i wyniki pomiarów lub innych obserwacji.
- **Sam dotrzyj do lekarza.**
Wizyty domowe odbywają się w szczególnych sytuacjach. W razie gorączki należy przyjąć leki przeciwgorączkowe, a po obniżeniu temperatury, udać się do lekarza.
- **Zapisz adres i telefon do lekarza dyżurnego.**
Koniecznie zapisz adres i telefon do miejsca, w którym sprawowana jest nocna i świąteczna podstawowa opieka zdrowotna. Informacja o dyżurach lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej powinna być udostępniona zarówno wewnątrz jak i na zewnątrz przychodni, w której przyjmuje Twój lekarz rodzinny.

**Prowadź
kronikę zdrowia rodziny!**

1. Nie pal

Nie pal; jeśli już palisz, przestań. Jeśli nie potrafisz przestać, nie pal przy niepalących.

- Dym tytoniowy składa się z 4 tys. związków chemicznych, z których co najmniej 40 ma działanie rakotwórcze. 25-30% wszystkich zgonów z powodu nowotworów ma związek z paleniem tytoniu.
- Po zaprzestaniu palenia ryzyko tego typu nowotworów szybko się zmniejsza. Korzyści zdrowotne obserwuje się już po 5 latach od zerwania z nałogiem.
- Palenie papierosów przez kobiety w ciąży zwiększa prawdopodobieństwo obumarcia płodu lub późniejszego upośledzenia fizycznego i psychicznego rozwoju dziecka.

2. Wystrzegaj się otyłości

Wystrzegaj się otyłości.

- Otyłość stanowi drugi po paleniu tytoniu czynnik ryzyka rozwoju chorób przewlekłych, zwłaszcza cukrzycy, chorób układu krążenia i nowotworów złośliwych.
- Przekonujące dane wskazują na związek otyłości z zachorowaniami na raka okrężnicy, piersi (po menopauzie), trzonu macicy, nerki i gruczolakoraka przełyku.
- Szacuje się, że w Europie Zachodniej nadwaga i otyłość stały się przyczyną rozwoju około 11% nowotworów okrężnicy, 9% nowotworów piersi, 39% nowotworów trzonu macicy, 37% gruczolakoraków przełyku, 25% nowotworów nerki i 24% nowotworów pęcherzyka żółciowego.

3. Bądź aktywny. Ćwicz!

Bądź codziennie aktywny ruchowo, uprawiaj ćwiczenia fizyczne.

- Wiele badań jednoznacznie potwierdziło zależność między aktywnością fizyczną a ograniczeniem ryzyka zachorowania na wiele typów nowotworów złośliwych. I tak np. regularne ćwiczenia zmniejszają ryzyko zachorowania na raka okrężnicy, raka piersi, raka trzonu macicy i raka prostaty. Zmniejszenie ryzyka wystąpienia nowotworów jest wprost proporcjonalne do stopnia aktywności fizycznej.
- Zaleca się wykonanie gimnastyki 3 razy w tygodniu po pół godziny. Z punktu widzenia profilaktyki chorób nowotworowych korzystniejsze są jednak częstsze, bardziej forsowne ćwiczenia.
- Należy pamiętać, że poziom wysiłku fizycznego musi być dostosowany indywidualnie i np. osoby z chorobami układu krążenia z oczywistych względów muszą wystrzegać się zbyt forsownych ćwiczeń.

Informacje pochodzą z portalu www.kodekswalkizrakiem.pl, finansowanego ze środków Ministra Zdrowia w ramach „Narodowego Programu Zwalczenia Chorób Nowotworowych”.

4. *Spożywaj więcej warzyw i owoców*

Spożywaj więcej różnych warzyw i owoców: jedz co najmniej 5 porcji dziennie. Ogranicz spożycie produktów zawierających tłuszcze zwierzęce.

- Spożywanie dużych ilości warzyw i owoców zmniejsza ryzyko zachorowań na różne nowotwory, szczególnie przelyku, żołądka, okrężnicy, odbytnicy i trzustki. Owoce i warzywa należy spożywać przy każdym posiłku i konsekwentnie zastępować nimi przekąski między posiłkami.
- Spożywanie produktów zbożowych pełnoziarnistych oraz o dużej zawartości błonnika zmniejsza ryzyko zachorowania na raka jelita grubego i inne nowotwory przewodu pokarmowego.

5. Nie pij alkoholu

Nie pij; jeśli pijesz alkohol – piwo, wino lub alkohole wysokoprocentowe – ogranicz jego spożycie: mężczyźni do dwóch porcji dziennie, kobiety do jednej porcji dziennie.

- Picie alkoholu zwiększa ryzyko nowotworów górnego odcinka przewodu pokarmowego i układu oddechowego, nawet u osób niepalących. Natomiast picie wraz z paleniem tytoniu istotnie zwiększa ryzyko zachorowania na wymienione nowotwory, a każdy z tych czynników potęguje działanie drugiego.
- Korzystne działanie alkoholu na układ krążenia obserwuje się jedynie u osób w średnim wieku.
- Dzienny limit spożycia dla mężczyzn nie powinien przekraczać 20 g etanolu (tj. około 2 szklanek piwa, 2 kieliszków wina lub 2 małych kieliszków mocnego alkoholu), a w przypadku kobiet – 10 g.

6. Unikaj nadmiaru promieni słonecznych

Unikaj nadmiernej ekspozycji na promienie słoneczne. Szczególnie chroń dzieci i młodzież. Osoby mające skłonność do oparzeń słonecznych powinny przez całe życie stosować środki chroniące przed słońcem.

- Największe narażenie na promieniowanie UV jest w godzinach 11.00 – 15.00. Przebywając na świeżym powietrzu, należy się wtedy chronić przed słońcem. Zaleca się przebywanie w cieniu, noszenie okularów przeciwsłonecznych i odpowiedniego, chroniącego przed słońcem ubrania. Należy stosować kosmetyki zawierające filtry przeciwsłoneczne.
- Odradza się korzystanie z tzw. łóżek opalających, gdyż urządzenia te emitują promieniowanie zbliżone do tego, które uważa się za odpowiedzialne za zwiększone ryzyko zachorowań na czerniaka skóry.

7. Unikaj substancji rakotwórczych

Przestrzegaj ściśle przepisów dotyczących ochrony przed narażeniem na znane substancje rakotwórcze. Zawsze stosuj się do instrukcji postępowania z substancjami rakotwórczymi. Przestrzegaj zaleceń krajowych ośrodków ochrony radiologicznej.

- Duże dawki promieniowania jonizującego mogą prowadzić do uszkodzenia komórki i DNA, a następnie do śmierci komórki, natomiast energia w małych dawkach wywołuje niekiedy mutacje zwiększające ryzyko rozwoju nowotworów złośliwych.
- Do najczęstszych zagrożeń zalicza się: promieniowanie słoneczne, bierne wdychanie dymu tytoniowego, pył zawierający wolną krzemionkę, gazy spalinowe z silników Diesla, produkty rozpadu radonu, pył drzewny, benzen, azbest, formaldehyd, wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne, związki chromu VI, kadmu i niklu.

Informacje pochodzą z portalu www.kodekswalkizrakiem.pl, finansowanego ze środków Ministra Zdrowia w ramach „Narodowego Programu Zwalczenia Chorób Nowotworowych”.

8. Zaszczep się przeciwko WZW typu B

Bierz udział w programach szczepień ochronnych przeciwko wirusowemu zapalenia wątroby typu B.

- Szczepienie chroni przed wirusowym zapaleniem wątroby typu B.
- Do tej pory nie stworzono szczepionki przeciwko WZW typu C. Zaleca się działania profilaktyczne pomagające zapobiegać temu zakażeniu. Polegają one na kontroli krwi i produktów krwiopochodnych oraz na unikaniu stosowania igieł wielokrotnego użytku podczas zabiegów medycznych i niemedyckich (akupunktury, tatuażu itp.). Należy również pamiętać o przestrzeganiu standardów higieny osobistej oraz unikaniu wykonywania zbędnych badań inwazyjnych (m.in. częstego pobierania krwi lub endoskopii).
- Przewlekłe zakażenie wirusem zapalenia wątroby typu B (HBV) lub C (HCV) jest przyczyną większości przypadków raka wątroby.

9. Wykonuj cytologię

Kobiety po 25. roku życia powinny uczestniczyć w badaniach przesiewowych w kierunku raka szyjki macicy.

- Badania te należy prowadzić w ramach programów podlegających procedurom kontroli jakości zgodnym z Europejskimi wytycznymi kontroli jakości badań przesiewowych w kierunku raka szyjki macicy.
- W Europie Środkowej i Wschodniej zachorowalność na nowotwory złośliwe szyjki macicy wynosi 15–25 przypadków na 100 tysięcy kobiet rocznie. Wczesne wykrycie tej choroby i podjęcie terapii daje szansę całkowitego wyleczenia.
- Każda kobieta w wieku 25-59 lat może raz na trzy lata wykonać profilaktycznie badanie cytologiczne. Program jest realizowany we wszystkich poradniach ginekologiczno – położniczych, które mają umowę z Narodowym Funduszem Zdrowia. Do ginekologa nie jest potrzebna skierowanie.

Informacje pochodzą z portalu www.kodekswalkizrakiem.pl, finansowanego ze środków Ministra Zdrowia w ramach „Narodowego Programu Zwalczenia Chorób Nowotworowych”.

*10. Pamiętaj
o mammografii*

Kobiety powyżej 50. roku życia powinny uczestniczyć w badaniach przesiewowych w kierunku raka piersi.

- Badania te należy prowadzić w ramach programów zdrowotnych podlegających procedurom kontroli jakości zgodnym z europejskimi wytycznymi kontroli jakości mammograficznych badań przesiewowych.
- Badanie mammograficzne umożliwia wykrywanie nawet bardzo małych zmian w piersiach.
- Każda kobieta w wieku 50-69 lat może raz na dwa lata wykonać profilaktycznie badanie mammograficzne. Program jest realizowany we wszystkich pracowniach mammograficznych, które mają umowę na wykonywanie badań przesiewowych z Narodowym Funduszem Zdrowia. Na profilaktyczną mammografię nie jest potrzebne skierowanie.

11. Badaj się w kierunku raka jelita grubego

Kobiety i mężczyźni po 50. roku życia powinni uczestniczyć w badaniach przesiewowych w kierunku raka jelita grubego.

- Rak jelita grubego jest w krajach Unii Europejskiej jednym z najczęstszych nowotworów złośliwych. Jest to zarazem nowotwór łatwo wykrywalny na etapie zmian przedrakowych, a rokowania w przypadku rozpoznania choroby we wczesnym stadium są bardzo dobre.
- W Polsce program badań przesiewowych w kierunku raka jelita grubego jest adresowany do osób w wieku 50-65 lat; profilaktyczną kolonoskopię – wziernikowanie jelita grubego, można zrobić raz na 10 lat. Badania są wykonywane w ponad 80 ośrodkach na terenie całego kraju. Po skierowanie-ankietę należy się zgłosić do swojego lekarza rodzinnego.

Zachodniopomorski Oddział Wojewódzki NFZ

ul. Arkońska 45,

71-470 Szczecin

Centrala tel. 91 425 10 00, faks 91 425 11 88

Delegatura ZOW NFZ

ul. Konstytucji 3 Maja 7,

75-820 Koszalin

tel. 94 346 52 27 do 28, 94 346 36 60, faks 94 341 54 22

Punkt Obsługi ZOW NFZ,

ul. Lipiańska 4,

74-200 Pyrzyce

(siedziba Starostwa),

tel. 91 391 17 00, faks 91 395 02 59

Całodobowy Telefon Informacyjny

Tel-Med **Szczecin: 91 46 45 045**

Info-Medic **Koszalin: 94 34 06 712**

www.nfz-szczecin.pl